Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service

Lausunto

13.09.2021

MIG-2115059
00.03.00
MIGDno-2021-1578

Eduskunta
Hallintovaliokunta

Viite: HaV:n asiantuntija- ja lausuntopyyntö 6.9.2021 / HaV:n kuuleminen 14.9.2021

E 79/2021 vp.; Ihmiskaupan torjuntaa koskeva EU:n strategia 2021-2025

Maahanmuuttovirasto osallistuu toimivaltansa ja prosessiensa puolesta yhtenä keskeisenä viranomaisena ihmiskaupan torjuntaan koskevaan työhön. Valtioneuvoston ihmiskaupan vastainen toimintaohjelma ohjaa Maahanmuuttoviraston työtä ihmiskaupan ehkäisemisessä tulevina vuosina. Maahanmuuttovirasto osallistuu STM:n johdolla uhrien tunnistamiseen ja auttamiseen liittyvän lainsäädännön uudistustyöhön, jonka kanssa samanaikaisesti on tarkoitus laatia E-kirjeessä mainittu kansallisen ihmiskaupan uhrien tunnistamis- ja ohjausmekanismi (National Referral Mechanism, NRM).

Uhrien tunnistamisen kehittämiseen liittyen Maahanmuuttovirasto katsoo, että NRM:n laatiminen Suomeenkin on hyvä asia ja voi edistää uhrien tunnistamista ja avun piiriin saamista sekä selkiyttää eri viranomaisten vastuita. Keskeistä on kuitenkin eri viranomaisten vastuiden mahdollisimman selkeä määrittely lainsäädännössä.

Maahanmuuttovirasto on omassa toiminnassaan tunnistanut hyvin ihmiskauppaa. Tämä näkyy mm. siinä, että Migri oli ensimmäisellä puolivuotiskaudella 2021 viranomaisista se, joka teki eniten uhrien ohjauksia auttamisjärjestelmään.

Strategian mukaan komissio aikoo (mm. koulutus) tukea jäsenvaltioiden toimia, joilla pyritään parantamaan uhrien varhaista tunnistamista sekä heidän ohjaamistaan avun, tuen ja suojelun piiriin heidän erityistarpeensa ja hyväksikäytön muoto huomioon ottaen. Erityistä huomiota kiinnitetään lapsiuhreihin ja lapsiin, jotka ovat vaarassa joutua ihmiskaupan uhreiksi. Komissio aikoo edistää muun muassa kohdennettuja koulutustoimia työssään ihmiskaupan uhreja todennäköisesti kohtaaville ammattilaisille. Suomessa ei yleistenkään arvioiden mukaan ole merkittävää määrää ihmiskaupan lapsiuhreja eikä tätä voida pitää keskeisenä haasteena Suomessa. On kuitenkin selvää, että Suomessa on edelleen tarvetta eri viranomaisten (myös järjestötoimijat, sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiset, poliisi) kouluttamiselle. Ihmiskauppa ilmiönä ei edelleenkään erityisesti kaikkien sen eri muotojen osalta ole erityisen hyvin tunnettua ja osattua kenttää. Koulutustarpeet on tunnistettu ja huomioitu valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisessa toimintaohjelmassa, jossa on useita toimenpiteitä, jotka tähtäävät eri viranomaisten kouluttamiseen ja osaamisen ja tietoisuuden lisäämiseen.

www.migri.fi

PL 10
00086 Maahanmuuttovirasto
puh. 0295 430 431
faksi 0295 411 720

PB 10
00086 Migrationsverket
tfn 0295 430 431
fax 0295 411 720

PO Box 10
FI-00086 Maahanmuuttovirasto
tel. +358 295 430 431
fax +358 295 411 720

Toimintaohjelman mukaisesti Maahanmuuttovirastossa valmistellaan kaikille viraston virkamiehille pakollista ihmiskauppaperehdytystä/koulutusta.

Suomessa on paljon erilaisia rakenteita ja lainsäädäntöä, jotka jo itsessään tukevat lasten ja heidän oikeuksiensa huomioimista. Esimerkiksi yksin tulleet alaikäiset turvapaikanhakijat hakijat (ja ihmiskaupan uhrit) saavat tai heille määrätään edustaja systemaattisesti.

Uhrien asumispalvelujen ja komission esittämän kohdennetun ihmiskapan uhrien turvakotien rahoituksen osalta voidaan todeta, että Suomessa on lainsäädäntö turvakodeista (lähisuhdeväkivallan uhrit) ja rahoitus tulee jo nykyisellään turvakodeille valtiolta. Ihmiskaupan uhrit no rajattu ulos turvakotien kohderyhmästä, paitsi niissä tilanteissa, joissa ihmiskauppaan liittyy myös lähisuhdeväkivaltaa (esim. ns. poikaystävä/miesystävä parittaa tai pakkoavioliittotapaus, joka on ihmiskauppaa). Nykyisen hallituksen hallitusohjelmaan sisältyy THL:lle annettu toimeksianto, jossa THL selvittää ihmiskaupan uhrien tuettua ja turvallista asumispalvelua. THL on siis parhaillaan tekemässä selvitystä ja antaa selvityksen tuloksena suosituksia siitä, miten ihmiskaupan uhrien asumispalveluita tulisi Suomessa kehittää ja nimenomaan turvallista tuettua asumispalvelua. Tämä työ on kiinteästi sidoksissa myös STM:n vetämään lainsäädäntöhankkeeseen, koska siinä on tarkoitus huomioida THL:n selvityksen tulokset ja suositukset. Selvityksessä ja suosituksessa tullaan huomioimaan myös vastaanottotoiminta eli turvapaikkaa hakeneiden ihmiskaupan uhrien majoittamiseen liittyvät kysymykset.

Nykylainsäädännössä Suomessa ihmiskaupan uhrilla on siitä huolimatta, että eivät välttämättä kuulu turvakotien kohderyhmään (turvakodit eivät saa heitä ottaa majoittumaan), oikeus turvalliseen majoitukseen. Suomessa on kuitenkin identifioitu jonkin verran haasteita siinä, miten sopivaa ja tarkoitukseen vastaavaa asumispalvelua on ylipäänsä ihmiskaupan uhreille tarjolla ja käytettävissä.

Strategiassa viitataan ihmiskaupan uhreille myönnettäviä oleskelulupia koskevan EU-lainsäädännön tarkasteluun (direktiivi 2004/81). Ihmiskaupan uhrille myönnettävien jatkuvien oleskelulupien soveltamiskäytännön tarkastelu on kansallisestikin nostettu yhdeksi toimenpiteeksi ihmiskaupan vastaisessa toimintaohjelmassa. Päätöskäytäntöä on tarkasteltu tänä vuonna sekä Maahanmuuttoviraston omassa laillisuusvalvonnassa että Yhdenvertaisuusvaltuutetun tekemässä selvityksessä. Molempien osalta odotellaan vielä raportteja. Tässä yhteydessä voidaan kuitenkin todeta, että turvapaikan tai toissijaisen suojelun perusteella myönnettävä neljän vuoden oleskelulupa on ihmiskaupan uhrin oleskelulupaan nähden ensisijainen, ja ihmiskaupan uhreille voidaan myöntää myös ulkomaalaislain 52§ mukainen oleskelulupa. Vuoden 2021 ihmiskauppaviitteisistä päätöksistä kansainvälisen suojelun perusteella myönnettyjen lupien osuus on ollut merkittävä ja lupia on myönnetty myös ulkomaalaislain 52§ mukaisesti.

Ylijohtaja Jari Kähkönen

Erityisasiantuntija Tuomas Koljonen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Maahanmuuttovirasto 13.09.2021 klo 08:16. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet -

Jakelu Hallintovaliokunta

Tiedoksi Migri/oikeuspalvelu, lupa- ja kansalaisuusyksikkö, turvapaikkayksikkö